

ignem febrium ardentissimum securarum: & dicuntur à medicis hæc duo quæ sibi contraria dinoscuntur, ex uua felis materia in homine procreari.

Et usque ad inferos peccatum illius. Peccatum impii & ini qui tam magnum est & tam grave, ut eum deprimat ad infernum tanquam plumbum in aqua validissima.

Obliviscatur ejus misericordia. Id est, qui non solum misericors sed & misericordia dicitur: quia misericors à misericordia, & ideo quasi prototypum nomen, majus est quam deductio nuncupata. Quicumque ergo sanctorum potest dici misericors, verax, & iustus: nemo tamen eorum rectè dicitur misericordia, & veritas, & iustitia.

Dulcedo illius vermes. Per Antiphrasim dictum, quod est, scatens vermis moriatur. Et in Evangelio: Vermis eorum non morietur. Talis igitur dulcedo erit iniquis, & odientibus Deum.

Non sit in recordatione. Id est, ad veniam misericordie non perveniat, quod diabolo, & suis hæreticis & impiis futurum, de scripturis sanctis ita didicimus.

Sed conteratur quasi lignum infructuosum. Secundum illud: Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Vel lignum, peccatum intelligamus: quod per lignum accidit: per quod lignum diabolus addidit ad cumulum criminis, quod adversum Deum rebellis extiterit, ut & hominem præcipitaret in mortem: unde jam & in æternum interitum condemnatus est: propter quod ipse diabolus lignum insanabile, & infructuosum potest dici: quia nunquam erit penitentie medicatione sanandus. De ligno autem vitæ, id est cruce, vel de Christo dicitur: Secundum dies ligni, erunt dies populi mei.

Pavit enim sterilem. Id est nutritivæ & fovit animas steriles, & infructuosas virtutibus.

Et que non parit. Eas quoque animas assensionis suæ delectationibus pavit, quæ cum possint de utero cordis bona opera parturire, noluissent, sicut de hujusmodi ait David: Noluit intelligere ut bene ageret.

Et vidua bene non fecit. Viduam, animam sanctitatis virtutibus destitutam: quæ Deum virum habuerat, cum exhortatione noluit consolari ut id ageret, quemadmodum posset reverti ad virum suum priorem.

Detrahit fortes in fortitudine sua. Alii dixerunt, & in ira evertit infirmos: id est, fortes atque virtutum viros prostravit & detrahit.

Et cum steterit, non credit vitæ suæ. Dedit ei Deus locum penitentie, & ille abutitur eo in superbia: oculi autem ejus sunt in viis illius. Et cum in prosperis sit, nec sic quoque mordente conscientia putat, quod eadem sollicitate perpetuè potatur, cum hujusmodi pernicitas & duri animi sit, credens quod in illa vita sua tam perdita stare possit.

Elevati sunt ad modicum, & non subsistent: & humiliantur sicut omnia, & auferentur. Ad modicum autem dicitur, pro brevitate vitæ præsentis, in qua pro tempore exaltantur iniqui. Auferentur sicut omnia, id est, sicut illa quæcumque sunt partis adversæ, sive cum in fine sæculi ablata fuerint omnia temporalia.

Et sicut summitates spicarum conterentur. Quemadmodum enim summitates spicarum, res utique nimium fragiles tanta facilitate comminuntur, ut ad nihilum deducantur, ita & hi de quibus locutus sum, ut pulvis tenuissimus, sive ut favilla lanugo erunt ante faciem Dei, cum fuerint contrumelia confusionis attriti.

Quod si non est ita: quis me potest arguere esse mentium, & ponere ante Deum verba mea? Quis enim ex vobis arguere me poterit: quia non ita sit futurum ut dixi: meque falsitatis convincere, qui asseritis quod omnia in hoc tempore reddat Deus peccatoribus quæ merentur: quod in meam potius suggillationem de studio contentionis ingeritis.

Caput XXV.

RESPONDENS autem Baldad Suites, dixit: Potestas & terror apud eum est, qui facit concordiam in sublimibus suis. Nunquid est numerus militum ejus? Convictus Baldad à beato Job dicente: in futuro magis Dei esse iudicium, ad hæc se convertit ut diceret, apud eum est potestas & terror: id est, non jam exercet iudicium, sed apud se repositum tenet ac reservat in posterum. Ipse tamen facit per-

petuæ pacis concordiam in sublimibus, id est, angelis, sive hominibus sanctis suis, custodiendo eos ne per aliquem lapsum peccati inimicitias offensæ celestis incurrant.

Et super quem non surget lumen illius? Ipse enim illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.

Nunquid justificari potest homo comparatus Deo: aut appere mundus natus de muliere? Manifestum est, quod inopia respondendi, eadem quæ dixerat frequentius repetant.

Ecce luna etiam non splendet, & stella non sunt mundæ in conspectu ejus? Sub nomine lune, sive stellarum, angelos & supernas potestates intelligere possumus: qui ad comparationem divinæ reverentie, immundi & tenebræ potestati videri: ex eo utique quoniam natura conditæ creaturæ: licet non peccent: capaces tamen peccati sunt, ut apparuit in aliis angelis ejusdem naturæ peccantibus. Sed post eos nullum angelorum peccasse credendum est: quia omne liberum suum arbitrium in solius Dei charitatem verterunt: sicque immobiles facti sunt, persistentes in veritate: in qua prædictus angelus cum suis stare noluit. Proinde angelorum voluntas per amorem Dei facta est inconvertibilis, quæ in Deo est per naturam. Ideo illi soli incorrupto honor & gloria. Postest & de his elementis dicere, quod ideo immunda dicuntur, quia non semper luceant: vel quod corpora tantum illuminant, & non mentes sicut Deus, qui utrumque facere consuevit.

Quanto magis homo putredo, & filius hominis vermis? Si enim angeli, inquit, & cælorum etiam corpora ad comparationem Dei, immunda esse dicuntur: quid putas homo existimandus est, cum sit ipse putredo: filius quoque hominis vermis: ex eadem utique nascens corruptione qua vermis?

Caput XXVI.

RESPONDENS autem Job, dixit: Cuius adjutor es? Nunquid imbecillis, & sustentas brachium ejus qui non est fortis. Cui dedisti consilium? Forstran illi qui non habet sapientiam, & prudentiam tuam ostendisti plurimam. Quem docere voluisti? Nomen eum qui fecit spiramentum? Videns Deo injuriam fieri, iusta indignatione commotus, in ipso initio sermonis sui Baldad Suiten durius arguit verbis: eo quod ita loqueretur, tanquam si Deus infirmus ac non habens ullam brachii fortitudinem, ejus egeret auxilio. Adversus igitur quia minor est participatio ad totum, gutta stillæ perenni fonte: scintilla latens in cinere igni divino, quo omnia concalescunt: lucerna corporis, soli iustitiæ: testa figulo: anima Deo: unde mirans Job loquitur, quare ausus fuerit, ut eum à quo illi esse, docere voluerit.

Ecce gigantes gemunt sub aquis, & qui habitant cum eis. Gigantes autem appellat scriptura divina homines superbos, rebelles, & contumaces. Diabolus quoque & sui, propter superbiam translato nomine gigantes nuncupantur. Quod autem ait sub aquis gigantes gemere: ita, inquit, velut si dixisset, sub terra: id est, in inferioribus terræ: ubi inferi esse perhibentur. Unde & ipsi inferi nominati sunt. Aquæ enim ejus naturæ sunt, ut sine terra esse non possunt. Ecce gigantes gemunt sub aquis. Qui gemitus utique de doloribus, & squalore tartaræ habitacionis eis nascebantur.

Nudus est infernus coram illo, & nullum est operimentum perditioni. Hoc dicit, quod scientiam Dei nihil latere possit. Et quod perditio, qui diabolus nobis non abscondit sentitur, se non prævaleat ab omnipotentia ejus abscondere.

Qui extendit Aquilonem super vacuum, & appendit terram super nihilum. Hoc sic intelligendum est: sive quod terra ex nihilo facta sit: sive nihil infra terram sit, quo terra sustineatur: cum ipsa universa sustineatur, & ipsa innumerabiliter Dei virtute libretur: quia in ipso sunt universa, & ab illo omnia continentur. De quo Apostolus dicit: Portans omnia virtutis suæ verbo. Et quia aliquando in scripturis per figuram Aquilo ventus, diabolus esse significatur: Siquidem à Salomone Aquilo durus ventus dicitur: nomine autem dexter vocatur. A suis quippe dexter vocatur, sed totus sinistri operis author est. Hic igitur super vacuum dilatatur: id est, super frigidum fide atque incredulos: quod est super inanes vera religione & vacuos: atque ut eis velut rex dominetur, superextenditur. Rursus illi ipsi increduli quos sanctus Job terræ nomine appellavit: super diabolus, qui à Deo nihil factus est, appenduntur: ut incerti semper sint, & imitentur caput suum membra, ut tanquam caput quod

nihil dictum est esse, super vacuum & nihilum appendantur.

Qui ligat aquas in nubibus suis: ut non erumpant pariter decorsum. Per has nubes in altitudine ipsa spatiosi aeris colligantur aquæ, sicut & alio loco de Deo ita legimus: Cribans aquas de nubibus suis. Hoc igitur modo ligatæ dicuntur, quoniam non simul effunduntur in terram: sicut in diluvio factum legimus. Spiritualis autem iste est intellectus: ut nubes sanctos doctores interpretemur Ecclesiæ: qui aquas Evangelii portant populis effundendas, & gubernandas à Spiritu sancto deferunt: ut irrigentur terræ populorum: & de hac celesti pluvia, virtutum fruges spirituali operatione multiplicentur. Quas aquas de superna abundantia defluentes, ligat Deus in nubibus suis: ut unicuique secundum capacitatem cordis sui, tantum doctrinæ, tanquam aquam effundat, quantum suscipiens possibilitas patitur: ne simul fortassis effusa, obsint cordibus: minus valentibus abundantiorum suscipere doctrinam.

Qui tenet vulnus solii sui. Sententiam iudicii sui reservat in posterum. Iustitiæ suæ, & pietatis sedem in omni creatura sua, veritatis gloria resplendentem Deus tenere dicitur: quod est manifestationem secretorum judiciorum suorum obvallare atque abscondere: ut Evangelii Christi in his qui pereunt.

Et expandit super illud nebulam suam. Secundum illud quod Dominus ait discipulis in Evangelio: Vobis datum est nosse mysterium regni cælorum. In obfectionem quoque divinæ custodiæ suæ: expandit super ipsum bonum nuncium Evangelii, in nubem defensionis suæ, ut nullus possit ei quamvis acerrimus adversarius prævalere: de qua Apostolus ait: Patres nostri omnes sub nube fuerunt.

Terminum circumdedit aquis: usque dum finiatur lux & tenebra. Sub nomine aquarum *quæ circumdedit*, quod est à parte ad totum, mundi finem mihi videtur dixisse: quia noctis ac diei vicissitudo præteritura sit: Sive de impiorum populis, vel de sanctorum tribulationibus: quæ aquarum nomine in scripturis sepe dicuntur. Hæc igitur aquæ à Deo terminum acceperunt: sive ut semper iniqui & peccatores sint: sive ut non sinat fidelis Deus tribulationes pati sanctos suos: per quam sustinere possunt. Hæc ergo sicut donec prosperitas, & iniquitas transeat impiorum: quæ hoc loco lucis & tenebrarum nomine significata sunt.

Columna cæli contremiscit, & pavent ad nutum ejus. Stabilitatem ergo solummodo permanentem in natura angelorum, columnarum nomine sentiamus: quia non solum immobiliter in sanctitate perseverantes sunt: sed etiam eternæ beatitudinis gloria speciosi. Nam de futura immobilitate hominum, ita ait filius Dei: Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei. Sed & ipsa Ecclesia, quæ est sanctorum omnium congregatio: pro æterna sibi in Domino stabilitate, columna & fundamentum dicitur veritatis. Potest & de sanctis angelis ita intelligi: ut pro charitatis suæ ac dilectionis intuitu, columnæ dicantur: eo quod pro salute hominum curam gerant, pro quibus sunt pio affectu solliciti: quod eis quasi ad pondus cogitationum accedere videtur. Et secundum tropicos intellectus, cæli nomine significari Ecclesiam noverimus, in qua cælorum mysteria celebrantur. Hujus itaque cæli, id est Ecclesiæ columnæ, sunt Apostoli: & ceteri qui gratia summi sunt, qui portant ac sustinent diversarum persecutionum ingruentia sibi pericula. Et animæ hominum aliquando cæli intelliguntur. Harum animarum quas per metaphoram cælos diximus: columnæ sunt cogitationes suæ: ipsis quippe anima sustinetur & regitur: & ne æruginæ peccati nutet ac tritubet, consilii stabilitate firmatur. Quia hoc scapulis contingit humanæ fragilitati, ut ubi cautio minor intuentium est: impulsu peccati columnæ, id est, bonæ cogitationes in parte altera diffugantur. Et idcirco tremunt ac pavent ad nutum minantis Dei: suum horrendum iudicium prædicantis. Non enim cogitationes animæ istæ sunt propriæ, tanquam sibi natura inessent: quæ utique in natura existente sunt, & naturæ existentis ministerium, sine quibus natura rationalis non est: quoniam ut dixi, ipsæ per se non sunt: sed motus invisibiles sunt subsistentis naturæ.

In fortitudine illius repente maria congregata sunt. Quod in principio Genesis factum legimus.

Et prudentia ejus percussit superbum. Cui dubium est quia principaliter diabolus sit hic superbus: qui tunc primum à Deo percussus est: quando eum de sede illa cælorum beata atque sublimi deposuit, de qua propheta ait: Tu humiliasti

Tom. V.

sicut vulneratum superbum. Spiritualiter, rectè maria hæc, Judæorum gentem, & nationum populos esse sentimus, quibus dominaturum verum Salomonem, David Propheta ita pronunciat, dicens: Et dominabitur à mari usque ad mare. De mari enim: id est de gente Judæorum cepit Evangelium Christi, quia de Sion exiit lex & pervenit ad mare gentium. Hucusque ergo hæc maria populorum fortitudine ac virtute resurrectionis Christi, Apostolorum Evangelistarumque ministerio caterorumque prædicta: repente in unum Ecclesiæ corpus congregata, atque in unam copulam fidei sunt Christi charitate connexa.

Spiritus ejus ornavit cælos. Legimus in principio Genesis, quarto die à Deo stellas positas esse in cælo, aut in firmamento. Spiritu etiam sancto, rationabiles cælos ornavit: quos Apostolos, & Apostolicos viros intelligimus: qui multis scripturarum locis, cælorum nuncupationem consequuntur, secundum illud Prophete: Operuit cælos virtus ejus, & prudentia ejus percussit superbum. Christus Dei virtus, & Dei sapientia percussit superbum diabolum. Hi ergo sancti, à Spiritu sancto ita distincti sunt gratiarum donis, tanquam sydereis luminaribus.

Et obstetricante manu ejus, eductus est coluber tortuosus. Sancti ergo adornati verbo Dei, tanquam semen portus sparant. Unde à timore Domini in utero, spiritu salutis conceperunt: & ita manus, & sapientia Patris, Jesus Christus, animabus multiplici virtute fecundis, dignatione suâ à sancto Job astare perhibetur, ut parturientibus filios venturi sæculi, obsequium quoddam adhibeat suæ pietatis, easque in persecutionum doloribus positas consoletur: ministerio quoque suo invisibiliter intrinsecus operante, adjuvet parturientes: Quia sine illo, nullus eos bonorum operum, quæ filiorum nomine superior diximus, subsequetur effectus. Ipso igitur charitate misericordie suæ qua nos multum dilexit, per hoc ministerium observante, & pietate ejus obstetricante, ut animæ sanctæ hujusmodi factus edant, educitur ab eis, & de cordibus earum excluditur ille, in quo nihil est rectum, coluber tortuosus.

Ecce hæc ex parte dicta sunt viarum ejus. Hæc sunt viæ Domini, de quibus ipse Salvator per Salomonem ait, cum de sua nativitate prædixit: Dominus creavit me in principio viarum suarum in opera sua. Creatus est ergo ipse Dominus Jesus Christus per Deum patrem, ex Maria virgine: ad ostendendas & manifestandas mandatorum vias, à quibus opus Dei, id est, homo aberraverat.

Et cum vix parvam stillam sermonis ejus audiverimus. Parvam stillam, hominem assumptum intelligamus, qui in psalmo Hermonim mons modicus appellatur. Et in Daniele lapis excisus: & falciculus guttæ in Cantico Cantorum.

Quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri? Hoc dicit: si assumptio formæ servi, penè ineffabilibus mysteriis continetur, & ad comparationem assumptus Dei stilla permodica est: quanto magis, quisque non poterit tonitruum magnitudinis intueri: id est, ipsam divinitatem: quæ ideo tonitruum nomine dicta est: quia cum de excellenti fama nominis ejus in Christo Jesu filio suo terris insonuit, & hominibus hoc fragore terribili innotuit: nemo tamen eorum poterit totam divinitatis ejus magnitudinem intelligentia contueri: id est, illud: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum.

Caput XXVII.

ADDIDIT quoque Job, assumens parabolam suam, & dixit: Vivit Deus, qui abstulit iudicium meum: & omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam. Dum eum innocentem, penas iniquorum pati permittebat: amaritudinem quoque animæ ejus, miseria præsentis replevit. Vivit Deus, qui abstulit iudicium meum. Secundum formam servi quam assumpsit, iudicium voluntatis humanæ: & ex persona assumpti hominis dictum est: quo orans dicebat ad patrem: Mi pater, si possibile est transeat à me calix iste. Et ideo iudicium meum dixit: quia in se humani generis infirmitatem, in veritate suscepti hominis demonstrabat. Et omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam. Amarum erat poculum mortis: ad quod bibendum Salvator noster advenerat: de ipsius namque calicis amaritudine erat, quod ait discipulis suis: Tristis est anima mea usque ad mortem. Verbum autem, adduxit, secundum Apostolum intelligendum est: qui de Deo patre ita ait: Qui proprio filio

Z z ij